СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 100. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 2 травня 1933. VOL. XLI. No. 100. Jersey City, N. J., Tuesday, May 2, 1933. THREE CENTS.

ВБИТО ПРЕЗИДЕНТА РЕПУБЛИКИ ПЕРУ

ЛІМА (Перу). — Революціонер Альберто Мендоза ранив смертельно президента републики Перу, Саншеза Сера в часі, коли президент робив перегляд війська підчас величавої військової паради. Тіло замаховця розшарпало військо й поліція. Раненого президента відвезено до шпиталю, де він помер. Було йому 44 роки.

В цілім краю проголошено воєнний стан.

ПРЕЗИДЕНТ-АВАНТУРНИК.

НЮ ЙОРК. — Про вбитого в Перу президента Саншеза Сера розповідають багато цікавих історій. Кажуть, що він був уже багато разів ранений і носив у своїм тілі 14 куль.

Уважали його чистокровним Індіянином. Замолоду одержав військове виховання і як жовнір брав участь у ріжних воєнних авантурах. Бракувало йому два пальці, які втратив у боях, і мав на тілі 5 ран. Не було за час його життя такого державного перевороту, в якім він не брав би участи, або не був його інспіратором. В 1915 р. був військовим аташе при посольстві Перу у Вашингтоні. Потім, щоби позбутися неспокійного духа з Перу, вислано його в якійсь місії до Европи, де він служив в еспанськім леґіоні, а далі боровся по стороні Франції й Італії.

В 1930 р. підготовив із заграниці революцію проти президента Леґвії, повалив його, а потім сам зістав вибраний президентом. Обнявши владу, завів диктатуру і строгу цензуру, а найкращі посади зачав роздавати своїй рідні. Піднято проти нього революцію і він мусів резиґнувати і знову втікати до Европи. А коли вернувся до Перу, принято його надзвичайно оваційно і знову вибрано президентом держави в 1931 р. За рік піднято проти нього знову повстання, яке він розгромив.

ЖЕРТВИ ТОРНАДА.

ЯЗУ СІТИ (Місісіпі). — Наслідком торнада, який навістив полудневу частину стейту Арканзо й західню смугу Місісіпі, було 6 осіб убитих, а понад 50 ранених. Є теж сотки розвалених домів.

ГОТОВІ ВІДДАТИ ФАРМЕРІВ ПІД ВОЄННИЙ СУД.

ЛІМАРС (Айова). — Полковник Ґлен Гейнс, комендант національної ґвардії, завісив в урядуванню усі цивільні суди в повіті Плімут. Далі відбуваються арешти фармерів, підозрілих в участи нападу на суддю Бредлія. Кажуть, що обжалованих фармерів віддадуть під полевий суд.

Зпиводу тих арештів панує серед фармерів велике забурення.

ДОБАЧУЄ КОМУНІСТИЧНУ АҐІТАЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Конлі з Лос Енджелес, комендант „Дисейблед Амерікен Ветеренс", подає, що новий ветеранський бонусовий похід на Вашинґтон є підготований за вказівками з Москви. Він каже, що це є діло комуністів, а ветерани падають тільки жертвою червоних аґітаторів.

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ ДАЛЬШІ НАРАДИ.

ВАШИНҐТОН. — На протязі біжучого тижня адміністрація вестиме дальші переговори з представниками Італії, Німеччини й Арґентини. Радитимуть над справами світової економічної конференції й конференції світового роззброєння. Кажуть, що ті наради підуть лекше, бо вже є підготовані підстави до згоди наслідком удалих переговорів з Анґлією, Францією і Канадою.

ЗАВЕЛИ ПОДАТОК ВІД ПРОДАЖЕЙ.

НЮ ЙОРК. — В нюйорськім стейті уже ввійшов у життя одно-процентовий податок від продажей. Пожива й інші артикули конечної потреби є виняті від цього податку.

СПЛАЧУЮТЬ ПОДАТКИ.

ОЛБАНІ. — Доходовий податок сплачують у такій висоті, як було передбачено в стейтовім буджеті.

ДАЮТЬ РОБОТУ ІНДІЯНАМ.

ВАШИНҐТОН. — При залісненню зарезервовано роботу для 14,000 Індіян.

ВРАТУВАЛА ОПЕРУ.

НЮ ЙОРК. — Енерґійним заходом оперової співачки, Люкреції Борі, завдяче Ню Йорк дальше істнування Метрополітен Опера Асосіейшен. Це головно їй удалося зібрати $300,000, потрібних на покриття дефіциту і підготовку дальших вистав, які відбудуться в наступнім сезоні.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЙОРК. — Незабаром відбуде свою подорож до Европи новозбудований люксусовий американський корабель „Вашинґтон".

ДОПОМОГА БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — З допомоги безробітним користають понад 50,000 людей. За три місяці виплачено безробітним титулом допомоги $6,437,252.

ВЛОМ ДО ФАБРИКИ „КАЛИНА" В ТЕРНОПОЛІ.

Нічю з 31 березня на 1 квітня вломились до фабрики паперців „Калина" якісь злодії, які розпороли залізну касу, забираючи 1,800 золотих. За злодіями шукають.

КАРА ВЯЗНИЦІ ЗА ВЕЛИКОДНЕ ПЕЧИВО.

Совітські власти заборонили пекарням виробляти великодне печиво, а також заборонили писати писанки. За нарушення тієї заборони загрожує кожному кара вязниці.

ЛЮДИНА, ЯКА ХОТІЛА ЗНИЩИТИ ВСІ ФЛЬОТИ СВІТА.

В Ціриху арештовано Оттона Пробста, винахідника-обманця, який вимантив від наївних цього світа не менше й не більше, а лише пів міліона швайцарських франків, мовляв, він винайшов страшну зброю. А саме винайшов він човен, який іде зі скорістю 450 км. і в короткому часі може знищити всі фльоти світа.

Очевидно — бо це звичайно буває, знайшлися люди, які повірили Пробстові й позичили йому на дальші досліди поважні суми. Двох головних фінансієрів Пробст заанґажував до себе на посаду за високою річною винагородою.

Як зручно „винахідник" зумів туманити своїх вірителів, хай свідчить факт, що предложив їм фальшиві документи анґлійської адміралії, яка нібито також фінансує його винахід. Час до часу виїжджав до Лондону, а навіть на „порученя морських властей" в Америку, де вів „переговори" з урядом.

З кінцем 1932 р. Пробст заявив, що врешті добив торгу з анґлійською адміралією, яка платить за його винахід 45 міліонів швайцарських франків. Переказ на цю суму вже вислано до Швайцарського Банку. Вірителі ждали, ждали й нарешті поінформувалися в Швайцарському Банку. Тут виявилося, що це все виссане з пальця. Пробста арештовано. Свої документи фальшував він у Берліні й Карльсруге.

ВОЛОССЯ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

З Дунаю в Будапешті витягнули кілька днів тому тому трупа 21-літньої приватної урядничкі Штрасер. Слідство ствердило, що вона останніми часами хворіла на якусь дивну недугу, внаслідок якої випадало їй волосся. Лякаючись, що може бути зовсім лисою, молода урядничка рішила вдобрати собі життя і кинулась у хвилі синього Дунаю.

ЖИДИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

По всіх містах Галичини відбуваються жидівські збори, на яких западають резолюції з протестами проти переслідувань Жидів у Німеччині. Після подібного віча у Львові Жиди спробували уладити демонстраційний похід, підчас якого падали між іншим оклики: „Не дами Немцом Поморжа!"

МЕК ДОНЕЛД ІЗОЛЮЄ ПОЛЬЩУ.

„Еко де Парі" повідомляє, що Мек Донелд старається ізолювати Польщу, та що передовиці „Таймс-ів" про резолюцію мирових трактатів диктує Мек Донелд.

КІНО І ТЕАТР НА УСЛУГАХ ПОСІВНОЇ КАМПАНІЇ В СРСР.

З Мінська повідомляють, що Білоруський „театральний колектив" взяв участь у весняній посівній кампанії та організує низку вистав у колєктивах і совхозах. Спеціяльні трупи трох державних білоруських театрів виїжджають вневдовзі в поле на цілий час сівби з відповідним репертуаром. Білоруський державний кіотеатр теж бере участь у цій акції. Висвітлюватимуть між іншими фільмові хроніки, присвячені сівбі. Крім того беруть у цій кампанії участь робітничі театральні гуртки.— Аранжери цеї акції одно забули: спершу нагодувати колхозника, а опісля показувати йому фільми.

ХТО ДІСТАЄ ІНВАЛІДСЬКІ РЕНТИ.

Станислав Цалек зі Старого Міста прийшов на світ з одною коротшою ногою і тому не служив ніде при війську. Після світової війни 1919 р. він зголосився до влади і на підставі фальшивого свідоцтва дістав інвалідську ренту. Однак після кількох років хтось доніс владі про ошуканство і Цалкови припинили ренту. Перед двома роками Цалек написав знову просьбу, щоби йому признали інвалідську ренту, покликуючися на двох свідків, якогось Лісовського і Вісневського. Вони посвідчили під присягою, що будучи на війні, служили разом з Цалком, який наслідком рани став калікою. На тій підставі Цалек одержав на рахунок залеглих рент 12,200 зол., а крім того місячну ренту 105 зол. Недавно ще раз виявилося ошуканство. Цалка і його двох фальшивих свідків арештовано і вони будуть відповідати перед судом.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОЧТОВИМИ ГРІШМИ.

У почтовій агенції в Бортниках біля Ходорова стверджено недостачу грошей в касі на суму 3,000 зол. Зловживань допустилася почтова агентка Яніна Маховичева, яку арештовано. Її чоловік, Казимир Махович, так перенявся тим скандалом, що вистрілом з револьвера відобрав собі життя.

БОЙКОТ ЛЬВІВСЬКОГО ПИВА.

Бойкотова акція львівських броварів триває дальше. Один професійний союз робітників за другим ухвалює бойкот, переносячи його на цілий край. На мурах Львова розліплено відозви у мовах польській, українській та жидівській, з закликом до бойкоту. Крім того пропаґується бойкотування взагалі ресторанів, що держать львівське пиво.

УКРАЇНЦІ, ЧЕХИ І НІМЦІ НА СПОРТОВИХ ЗМАГАННЯХ.

На великому спортовому святі 8. і 9. червня в Молодому Болеславі (Чехословаччина) виступлять крім чеських руханкових товариств також німецькі спортові й українські „Січи". У святі візьмуть участь около 5,000 спортовців. Програма багата. Вже тепер роблять приготування до свята і стараються про спеціяльні поїзди.

НЕ ПУСКАЮТЬ СВЯЩЕНИКА ДО ШКОЛИ.

Дня 1-го квітня ц. р. приїхав о. Ірикей Віґоринський до Волі Висоцької на релігію. На порозі школи стрінула його учителька Табачкувна та в імени управителя школи, Юзефа Тшаскі, заявила, що для нього від сьогодня вступ до школи заборонений.

З огляду на те, що церква була замкнена, скликав о. Віґоринський дітей до церковного дому і там відбув призначену лекцію релігії.

Після науки, не дожидаючи відповіди, вернувся демонстраційно пішки до Жовкви.

Слід зазначити, що о. Віґоринський приймає живу участь у громадському життю. Він займає передове місце в організуванню культурно-освітнього життя в цілому повіті. Він займався шкільним плебісцитом, виступає різко проти змушування українських дітей молитись по польськи.

Все те не подобалося „сильним міра цього", які останніми часами почали сильну нагінку на о. Віґоринського. Та все те нічого не поможе. Жовківщина пробудилася з тяжкого сну. Національний дух, що довгий час спав у підсвідомости, вже пробудився, вже добувся наверх. Сильного гону до кращого майбутнього, до сили, слави й волі вже ніхто не годен спинити. Жовківщина сміло йде вперед, а в цьому немало заслуги о. Віґоринського.

КЕПСЬКИЙ ІНТЕРЕС.

Стрийський купець Еліяс Едельштайн хотів зробити гроші і вибрав до цього найлекший спосіб. Приїхав до Львова і тут його знакомий Ляйб Віснер нараяв йому двох невідомих спеціялістів у підроблюванні долярів. Едельштайн дав 500-доляровий банкнот, а спеціялісти мали зробити з нього другий такий самий банкнот. Завели його до якогось мешкання при вул. Арцішевського і взялися до роботи. Нараз гукнула якась експльозія, яка так налякала Едельштайна, що він утік на вулицю. Коли після якогось часу вернувся, оба спеціялісти щезли без сліду, а з ними пропав теж його 500-доляровий банкнот. Аж тепер стрийський купець зміркував, що впав жертвою спритних ошуканців. Він повідомив про це поліцію, яка шукає за ошуканцями, а рівночасно потягнула Едельштайна до судової відповідальности за намірене фальшівництво грошей.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА.

У селі Мшанець (пов. Турка над Стриєм) вибухла пожежа у хаті Василя Гриня Вогонь перекинувся на сусідні будинки. Згоріли до тла 10 господарств. Шкоди є на 30,000 зол. На другий день вибухла пожежа на іншому кінці села в хаті Марії Заcканич. Згоріли 26 господарств. Шкоду обраховують на 50,000 зол. Кількадесять родин осталися беззахисними.

ФРАНЦІЯ СКРІПЛЮЄТЬСЯ НА НІМЕЦЬКОМУ КОРДОНІ.

Франція скріплює залоги на німецькому кордоні. „Фіґаро" домагається, щоби Франція знову заняла Моґунцію та щоби змобілізувала 100,000 добровольців.

БОЛЬШЕВИКИ МОБІЛІЗУЮТЬ АРМІЮ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

РАДЯНСЬКИМ ГОРОЖАНАМ НАКАЗАНО ВЕРТАТИСЯ З МАНДЖУРІЇ ДО РОСІЇ.

ХАРБІН (Манджурія). — За відомостями з китайських джерел большевики підвозять багато свого війська на Далекий Схід і концентрують їх здовж манджурського кордону, а особливо в стратегічних пунктах, як Владивосток, стація Пограничная, Манчулі, Хабаровськ, Благовіщенськ і т. д. В цілому Забайкаллю та в Іркутській области на Сибірі оголошено мобілізацію резервістів у віці від 28 до 35 років. До Владивостока та до інших концентраційно-стратеґічних міст приходять увесь час потяги з жовнірами та з воєнним устаткуванням і боєвими припасами. На манджурським кордоні большевики зібрали багато воєнних літаків.

Командуючий далеко-східньою армією перевів у Читі перегляд військових частин і був з того задоволений. Він виголосив до червоноармійців промову, в якій закликав відважних вояків дати відсіч „зарозумілим імперіялістам"; як у 1929 році червона армія дала Китайцям. Радянський ґенеральний консуль у Харбіні, Славуцький, порадив підданим радянської Росії якнайскорше залишити Манджурію, щоб не попасти в небезпеку, коли зміняться обставини.

ВІДМОВЛЯЮТЬ ПРАВА РОСІЇ ДО ЗАЛІЗНИЦІ В МАНДЖУРІЇ.

МОСКВА (ССCР). — Радянська влада обурена заявою Лі-Шео-Кенґа, манджурського предсідника Східньо-Китайської залізниці, бо він заявив, що сумнівається, чи Росія взагалі має яке право до Східньо-Китайської залізниці. Російський предсідник управи цієї залізниці, Кузнєцов, назвав брехнею твердження манджурського уряду, що нібито Росія тримає на своїй території паротяги, які належать до Східньо-Китайської залізниці.

Тут уважають, що конфлікт через цю залізницю між Росією та Манджурією набирає щораз поважніших форм. У Москві певні, що Японці підюджують Манджурію уневажнити Пекінсько-Мукденський договір між Росією та Китаєм, який реґулює спільне китайсько-російське володіння залізницею.

ҐАНДІ ЗНОВУ ХОЧЕ ГОЛОДУВАТИ.

БОМБЕЙ (Індія). — Приятелі індійського національного провідника, Ґандія, котрий все ще знаходиться у вязниці, зажурені тим, що він рішив оголосити нову 21-денну голодівку для пітримання домагання найнижчої касти „недотиркальних" управнити їх з іншими кастами. Лікарі кажуть, що фізичний стан Ґандія такий, що він не витримає цієї голодівки.

ІТАЛІЯ ГОТУЄТЬСЯ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Приватні відомости передають, що італійські фірми спішаться закінчити розбудову й направу великої пристані в Альбанії. Над нею тепер працюють безперервно день і ніч.

Для заспокоєння закордону італійські будівничі цієї пристані кажуть, що це фірми спішать так, щоб на час виконати старі контракти. Ця пристань має велике стратеґічне значіння для Італії вразі її конфлікту з Юґославією.

ФАШИСТІВСЬКІ ХВИЛІ ДОКОТИЛИСЬ ДО АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Група молодих фашистів зібралася по представленню біля Пікаділі Цирку й почала ображати Жидів, які виходили на вулицю по представленню. Поліція арештувала ворохобників, яких тепер поставлено перед суд за нарушення спокою й ладу на вулиці.

На чолі фашистівської партії в Анґлії стоїть сер Освалд Мослі, який недавно був лівим соціялістом і симпатиком комуністів.

АВСТРІЙСЬКІ ФАШИСТИ ПЕРЕМАГАЮТЬ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — На льокальних виборах у Тиролю та в Нижній Австрії фашистівська партія націонал-соціялістів здобула значну скількість мандатів. Вона останніми часами перемагає майже на всіх льокальних виборах.

ВИКИДАЮТЬ ЖИДІВ З ПРЕСИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Предсідником Союза Журналістів Німеччини вибрано д-ра Отта Дітріча, який до цього часу був шефом фашистівської преси. Виконавчий комітет Союза ухвалив виключити в Союза Журналістів усіх „марксистів" і Жидів.

НІЯК НЕ ЗБЕРУТЬСЯ СУДИТИ ЗА ПІДПАЛ РАЙХСТАҐУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Слідчі власти ще не закінчили свого розслідування в справі підпалу будинку райхстаґу. Вони стараються знайти сліди міжнародньої комуністичної змови, тому слідство так довго затягається, а суд не може судити вже арештованих комуністів за підпал, поки не буде закінчене все слідство.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ОХОРОНУ ЗАЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ

Між ріжними справами, які американський конґрес і уряд мусять полагодити, є справа перевозу, в першу чергу справа залізниць. Американські залізниці знаходяться тепер у тяжкому стані. Багато тут завинила загальна кріза, але багато лиха виходить таки зі злої постанови залізничої справи. На розвязку перших лих треба ждати аж до поправи загальних бизнесових умовин, але інші розумний уряд і конґрес розвязали би вже тепер.

Це уряд думає зробити при помочи відповідного законодавства, якого проєкт уже предложено конґресови. Ціль цього законодавства є більша ощадність, себто дешевість залізничого перевозу. Уряд каже, що він хоче зменшити народови видатки на удержання залізниць. Щоби до цього довести, уряд хоче направити перевіз на дешевші залізниці, покасувати високі видатки, які не поправляють перевозу, і таке інше. Щоби могти це зробити, уряд домагається від конґресу ухвалення признання урядови права вирішувати такі справи у відповіднім урядовім тілі.

Очевидно, залізниці, які мали би потерпіти через скермування транспорту на інші лінії, були би невдоволені з таких заряджень, бо це відбиралоб їм бизнес. Тому уряд задумує придумати згори якісь способи відшкодування для цих залізниць.

Тепер залізничі юнії через свої уряди виступили з критикою урядового проєкту. Залізничі робітничі уряди підкреслюють, що заведення ощадностей на залізницях мусить викинути з роботи багато робітників та обнижити заплату іншим. Політика ощадностей уряду мусить грубо нарушити життя яких 2 мілонів робітників, котрі зависять від залізниці. Викинені з роботи залізничники спадуть тягаром на суспільність. Вони стануть конкурувати з робітниками, обнижуючи зарібну платню інших катеґорій робітництва. Того роду ощадність мусить ще далі обнижити американську життєву стопу. Словом, проєкт уряду думає тільки про залізничих підприємців, а не про залізничих робітників, без яких залізниці не могли би працювати.

Критикуючи політику уряду в залізничій справі, залізничі юнії предкладають засади, яких треба держатися, якщо залізнича справа має справді бути розвязана. Ощаджування гроша й винагороджування людей мусить довести до руїни, кажуть залізничі юнії. Справу можна розвязати конструктивним способом тільки через видавання гроша та ощаджування людей.

Дмитро Донцов.

СУМЕРК МАРКСИЗМУ

(Тарде — Гітлер — Сталінська опозиція, — і ми).

(Продовження)

Кабінет Даляде пішов на уступки, при чім соціялісти знесли вперше сильну поразку. А саме — вони домагалися контролі банкових конт і націоналізації убезпечень — і не отримали цього. Жадали 20% доходового податку — і дістали тільки 10%. Протестували проти редукції урядничих платень — і мусіли на неї згодитися. Але боротьба на цім не спинилася. Вона йде за знищення монополів, етатизму, бюрократизму за привернення прав приватної ініціятиви в економічнім життю. Але не лише за це. Речником незадоволення став Тарде, що оголосив знаменну для кризи, яку переживає Франція, статтю в „Ілюстрасьон". Кріза, пише цей співкомбатант Клєманса — є в „несталости урядів і нездібности до праці виборчої більшости 1932 р. Союз двох партій — радикалів і соціялістів — зумів здобути парляментарські крісла. Але не в стані знайти спільну ясну політику. Та це лише поверхня крізи. Її суть — в установах (третьої републики) і в обичаях... В неможливій гіпертрофії законодавчої влади коштом екзекутиви. В плазованні законодатньої влади перед вимогами виборчих оліґархій, які інтереси загалу приносять в жертву партикулярним інтересам ґрупи. Законодатні палати, видумані нашими батьками для контролі і обмеження видатків, стали знаряддям їх надмірного вишрубовання". Які заходи пропонує Тарде для зломання крізи? Право екзекутиви розвязувати парлямент, як це є в Анґлії, продовження законодатного мандату, референдум і право голосу жінкам.

Чи це значить, що Франція стремить до диктатури на взір фашизму? Ні, це значить, що Франція, правдива Франція працюючих, Франція Мопасанівського селюха й Бальзаківського „буржуя" — має досить соціялістичного балаґану і прагне стабілізації і можливости праці, а не безперервної „експропріяції" тих, чиїх коштом живе й розвивається република. Це значить, що селянські маси, які доти йшли з соціялістами, доки вони дурили нарід своїм демократизмом, — відсахнулися від Блюмів і Реноделів, коли побачили, що ціллю соціялізму є накинути панування невеличкої кляси цілій людности — шляхом її наглого або повільного вивлащення... Щож до метод боротьби з марксизмом, — то Франція не потребує наслідувати ні Мусолінія, ні Гітлера. Вона вже оглядається на 1789 рік, на „права людини й горожанина". Коли буде треба — з тої самої епохи позичить вона й форми боротьби з новою оліґархією. Цею формою — чисто французькою — є якобінство. Клєманса прозвали останнім якобінцем. Гадаю, що не слушно. Гадаю, що Блюми та Ренoделі з їх радикальними протекторами хутко переконаються, що ця порода людей серед французької буржуазії ще не вмерла...

Подібну боротьбу зачала й здесяткована й зруйнована середня кляса в Німеччині з приходом Гітлера до влади. Властиво це вже не є боротьба з марксизмом — це є спроба цісарського розтину. Жидівсько-ліберальні й соціялістичні часописи виробляли громадську думку в напрямку, що партія Гітлера розщеплюється, надщерблюється і тратить впливи. Для них її прихід до влади є прикрою несподіванкою. Тепер та преса, яка подивляла демаґоґію Сталіна — закидає демаґоґію Гітлерови. Тепер — демократична преса обурюється, як сміє правити Німеччиною партія, яка (з своїм правим крилом) здобула абсолютну більшість на (не балканських!) виборах. Преса, яка поминала мовчанкою або захвалювала масове мордування і експропріяцію селянства на Україні большевиками не посідається з обурення з приводу одної чи другої здемольованої крамниці в Берліні. Нарешті, преса, яка закидала Гітлерови утопійність, закидає йому тепер неконсеквентність — чому відразу не здійснює своєї „Третьої Імперії"...

Яку програму несуть націонал-соціялісти? Це — боротьба з фінансовим капіталом і з марксизмом, який без протесту зносив економічне ярмо заграничного капіталу (по Верзаю). Д-р Ґебельс спрецизував цю програму: „Ми є рішені затримати владу й як буде треба, її ужити з цілим натиском. Але націонал-соціялізм не обмежиться примінешням поліційної влади, щоби привести до розуму впертих противників. Він має обовязком і завданням зачати основну перебудову держави і народу, переформувати господарку, уложити в можливі форми відношення Німеччини до світу і тим закінчити велике діло визволення, почате нами, як ми були опозицією". Отже—перше завдання Гітлера буде не запровадження своєї „утопії", а — захоплення й утримання влади. Для того йде обсадження всіх важніших постів членами партії. До того йде усування соціялістів, комуністів і Жидів. Для того недошлого кандидата на мінхенський трон, князя Рупрехта — замінив ґенерал фон Епп, інші „наці" — заняли пости державних комісарів в бувших королівствах і князівствах Німеччини. За прикладом революції французької і російської — німецька національна революція, яка доконалася 5 березня б. р., пішла під прапором централізму... Щойно пізніше прийде до розіграної між гітлерівцями і накинутими їм союзниками зпід стягу Ґуґенберґа і „герренклюбу" і до спроб здійснити постуляти партії в політиці зовнішній. Що, виступаючи проти соціялізму, Гітлерівці називають себе націонал-соціялістами, це не має ваги. Сталінівці теж виступають проти соціялістів (навіть під стінку їх ставляють), проголошуючи себе єдиними правдивими соціялістами на світі...

Для нас найважніше в гітлеризмі — це заповідь рішучої боротьби з марксизмом. Важно, що нарешті знайшовся в Европі режім, який рішив поступити з большевиками по большевицьки. Це в високім ступні відрадне явище, яке не лишиться без відгомону в цілім світі, де лише проникла совітська ґанґрина. Міністер внутрішніх справ Ґерінґ заявив: „Ми ведемо не обоєронну боротьбу; ми хочемо — на цілім фронті — перейти до наступу. Моїм найшляхотнішим завданням буде вирвати з корінням комунізм з нашого народу". А Гітлер — в Спортпалясі — говорив: „Марксизм означає зубожіння народу... Партії клясової ненависти можуть бути певні: доки я живу, не зломлю мого рішення — знищити їх. Цілковитеж знищення марксизму можливе лише через створення ліпших економічно соціяльних умов". Це — ясне завдання!

Чи це завдання удасться? Майбутнє покаже. На разі можемо ствердити, що 1) практика комунізму відібрала йому моральне право протестувати проти примінення насильства з боку гітлеризму, 2) що збаламучена комунізмом маса — зачинає приходити до себе і 3) що моральний гарт демоліберального табору і його опірна сила — знищені... Все це промовляє за успіх зачатої в Німеччині невблаганої боротьби з комунізмом і з течіями, потиху йому симпатизуючими.

І справді, яке моральне право гукати проти насильств над ним має соціялізм, коли він мовчки толерував або виправдував ще стократ гірші насильства большевизму? Коли секретар 2-го Інтернаціоналу Отто Бавер голосить у Лінцській програмі австрійської соціял-демократії, що в разі перемоги соціялізму, коли буржуазія захоче загамувати господарче життя соціялістичної держави або змовитися проти неї з „заграничними контрреволюційними державами", соціялісти запровадять диктатуру, — то яким правом можуть вони закидати політичному противникови неморальність, коли він удається до того самого засобу боротьби проти тих самих саботажів соціялістів? Коли той самий Бавер говорить, що в разі боротьби покононої буржуазії з соціялістичною державою, треба буде завісити всі горожанські свободи (преси, слова, зборів, особистости), то якжеж виглядає його моральне обурення на ті самі методи, які примінює проти його сторонників противник?

І Жиди! В Мінхенській програмі національного соціялізму є уступ: „щоби держава журилася передусім про можливість зарібку і життя власних горожан. Колиж не можна буде виживити цілої людности, то треба передусім видалити з держави представників чужої народности"... Обурюючо? Можливо. Але чи мають моральне право обурюватися на це Жиди, коли вони видаляли, наприклад з України, не чужинців, а таки автохтонну українську людність (на Соловки і Сибір) для улекшення чужинецької, жидівської, кольонізації — одні безпосередньо (Радек, Троцький) другі — як німецькі і американські Жиди — посередньо підтримуючи жидівську кольонізацію України морально і матеріяльно? Ось чому моральна позиція цих противників „насильницького" гітлеризму в Німеччині є слаба. А вже зовсім неможлива позиція комунізму, який жив і живе насильством, перед яким блїднуть всі вибрики гітлеризму.

(Конець буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Дописувач про повіт Броди зволить подати редакції „Свободи" своє імя й адресу. Імя п. П. Шульгана подано під дописом помилково.

А Д Р Е С А ВИСТАВОВОГО КОМІТЕТУ В ШІКАҐО:

Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.,

І. Мелевич.

ЗАЗДРІСТЬ

(Оповідання).

(12)

Щоби дівчина, котру боявся ударити, не глузувала з нього, хотів чкурнути до колиби, там запертися і щоби не чути того, що вона буде кричати до нього, вхопити гармонію і гармонією заглушити її слова. Та така спасенна гадка прийшла йому запізно до голови. Марина вже стояла коло нього. Хвилю гляділа приязно в його очи, які він здивований витріщив на неї. Усміхнулася, показуючи свої гарні зуби і промовила:

— Добрий день, Гнате! Ти нарваний злїснику, ти! Твоя злість ще не потахла?

Гнат мовчав. Ще не рішивсь, як йому тепер поводитися. Далі згори брати її, чи може з вдячности, що сама прийшовши вибавила його від упокорення, неначе би забути, що то останнім разом він їй всипав був. Боявся дівчину оскорбити, та також боявся скріпити її зарозумілість. Коли він далі мовчав, ломлячи собі голову питанням, як з нею балакати, вона сказала:

— Не хочеш подати мені руки, то ні! Я прийшла сюди не на те, щоби проситися. Я не з тих. Тоді, коли ми балакали, ти нагримав на мене за те, що я по лісі бігаю, не причепурена як ляля. Ти й хвти вхопився. Хата не моя. Хата татова і мамина. Нині я прийшла до тебе тільки показати тобі, що я годна бути й не така, як буваю в лісі. Більше від тебе не не хочу, як лиш, щоби ти подивився і знав, що я можу бути й інша. Як ще й тепер ти не годен дивитися на мене, то скажи, і я зараз відійду. Не гадай, що буду плакати.

Гнат здвигнув раменами, не кажучи нічого.

На колоді, на якій сидів Гнат, було місце на двоє, як би Гнат посунувся на кінець.

— Ти міг би погадати, — сказала дівчина, — що ідучи сюди, ще й під гору, я задихалася і хотіла би на хвильку сісти.

Гнат ґлянув на колоду, неначе би надумувався, чи посунутися.

— Сиди, сиди! — сказала, садовлячися на самім кінчику колоди, і придержуючись руками, щоби не зсунутися. — Гадаю, що не будеш боятися. Можна бути близько себе і таки лосить далеко від себе. Не бійся того, що до тебе притулюся, або що вкушу тебе. Не хочеш, то й балакати до тебе не буду. Я лиш те хотіла сказати тобі, що як би ти прийшов до нашої хати... Та що про се балакати, коли ти не прийдеш. Ти не лиш не прийшов би до нашої хати. Ти й саму хату оминаєш, щоби ідучи попри нас, не глянути на хату. Отже про се нема що балакати. Та як би ти прийшов до нас, то побачив би, що наша хата не такий нехар, і не така куча, як се ти сказав мені. Хтось, що колись мене возьме, буде з тої хати вдоволений.

Гнат випустив з уст величезний клуб диму, цикнув слиною проміж зуби так, що та слина впала пару кроків перед ним, і сказав:

— Як так, то добре. Добре для вас, добре для тебе. Шкода, що тобі таке не прийшло до голови раньше і що твоя хата вже раньше не була така. Ти спізнилася. Треба було тоді запросити мене.

Дівчина стала пчихати, кахикати і махаючи долонями, розганяти смердячий, острий дим з люльки.

— Запросити тебе! — крикнула. — Гната запросити до чистої хати! Тебе, з твоєю люлькою. Шоби ти спльовуючи, виливаючи з люльки чорну юшку, витріпуючи попіл, геть запаскудив хату? Та ти з найчистішої хати зробив би кучу!

Гнат мовчав. Лиш на волосок посунувся, будьтоби, щоби самому вигідніше сісти. Соромився показати, що хотів би їй зробити місце, бо бачив, що вона сидить дуже невигідно на кінчику колоди. Дівчина скористала з сего. Посунулася до нього і говорила далі:

— Ти казав, що волів би, як би се було сталося раньше; як би мені се скорше прийшло було на гадку і я скорше зробила так. Вірю тобі, що ти волів би. Та вибач мені, як я тебе спитаю: Відки я все те могла знати? Що ти чесно думаєш, хто сказав мені? Ти сказав се, та вже потому. Спершу мені годі було знати, до чого ти йдеш, на що тобі була потрібна твоя мила і чим ти хотів закінчити твоє кохання. З того, що ти раньше сказав був мені, я не могла знати, яку ти хочеш мати милу. Як я всего того не знала, то се лиш твоя була вина!

Парубок обрушився і крикнув:

— З таким обвинуваченням не приступай до мене! Яким чудом се може бути моя вина?... Моя?

— Ти ще боронишся? Хто дав тобі право, мені щось забороняти? Як би ти не позаборонював мені се й те, то мені було би ані на гадку не прийшло робити щось на перекір тобі. Ти сам піддава мені гадку опору. Ти сам троюдив мене проти себе. Тепер ти прикидаєшся невинним ягнятком. Ти сам наробив дурниць, і всю вину звалив на мене.

Голосячи йому ту проповідь, Марина розгорячилась так, що забувшися, вхопила його ковнір і затрусила ним. Не беручи назад руки з його карку, другою підвела до очей запаску. Гнат згорбився, неначе би до землї давив його тягар її круглого рамени, що спочивало на його грубім карку. Марина крадьки стерла запаскою слезу з лиця, поклепала його рукою по рамени і сказала:

— Що було, те й минулося. Таке забувається дуже легко. Я про тебе думала не інакше, як ти про мене. Як кого тягне до кого цілою душею, то воно болить, коли хтось сам зробить щось немудре. Я не кривдую собі, бо знаю, що то було непорозуміння. І ти не повинен кривдувати собі більше як я.

Її рамя все ще лежало на його карку. Він став рунтатись і суватися, сюди й туди. Вона не знала: чи на те, щоби її рамя зсунулося з його карку, чи щоби вона ще дужче притисла? Скінчилося на тім, що він ближче присунувся, і до неї обернувся більше лицем. Глядів на білу як сніг сорочку, що на груди сильно виставала, бо кафтан був непозащіплюваний на ґузики.

— На що ти так задивився? — спитала. — Ага, на хрестик. То від моєї хрестної мами. Правда, що гарний. Хочеш ліпше придивитися?

Хрестик завішений був через шию на вузенькій оксамітці і спочивав на сорочці. Вона, не стягаючи лівого рамени з його карку, взяла хрестик в праву руку і витягла до нього стільки, скільки позволяла стяжечка. Щоби хрестик підвести йому ближче до очей, мусіла сама нахилитися до нього, бо стяжечка була дуже коротка. Її голова прийшла ж на його рамя.

Так близько він її лиця ще ніколи не бачив. Воно тепер було спокійне, без фалдів гніву між бровами і без опухів під очима від сміху. Уста по останнім слові ще не закрилися і білі зуби ще визирали. Очи, що дивилися вниз на хрестик, були перед ним закриті густими чорними віями. Він поквапно вхопив хрестик своєю медвежою лапою і нещастя сталося. Оксамітна стяжечка урвалася.

— А то зручність! — крикнула. — Ти медведю, ти! Щож тепер зробимо? Я сама не годна звязати собі ззаду. Дома є мама. Вона звязала мені. Тут, хіба ти звяжеш?

Хоч він ще не сказав, що звяже, обернулася до нього плечима.

— Вяжи! А звяжи добре, так, щоби я могла дома розсилити, не рвучи, і щоби заки прийду до хати, само не розсилилося. Я не хотіла би згубити. Коли би я згубила се, то втратила би милого, як буду коли мати такого. Покищо на се не заноситься.

— На що не заноситься? — спитав Гнат. — На те, що будеш мати милого, чи на те, що втратила його?

— На одно і на друге, — відповіла. — Не заноситься на те, що буду мати якого. Та як би який таки знайшовся, то на втрату не заноситься, бо такого, що міг би від мене відскочити, я до себе взагалі не припустила би.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

46.

Члени тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64 У. Н. Союза в Патерсон, Н. Дж., на місячнім мітінґу дня 8 квітня ухвалили слідуючі проєкти:

1. Щоби відділові секретарі були плачені У. Н. Союзом.

2. Щоби головні урядники У. Н. Союза приїжджали до відділів та інормували їх щодо орґанізації.

3. Щоби календарі діставали члени безплатно, а коли за них платилосяб як досі, то щоби не було примусово.

4. Щоби орґан „Свобода" виходив в більшім розмірі, принаймні на 6 сторін, та був більше поучаючим щодо молодіжи.

5. Щоби Шановні Делеґати взяли справу сиротинця під розвагу, бо потреба вимагає, щоби щось з тим зробити.

7. Платня урядникам повинна бути знижена на 25 процентів.

8. Фонди адміністраційні повинні бути знижені, наскільки можливо.

9. Аби до уряду вибирати більше молодших людей як з мущин так і з жінок.

10. Віділові оголошення повинні бути безплатні, бо це не є бизнес, а народня робота.

11. Слідуюча конвенція повинна відбутися в місті Ню Йорку.

За уряд від. 64 У. Н. Союза:

Іван Габрилович, предсідатель;
Іван Ількович, секретар;
Гнат Ничка, касієр.

——o——

47.

Товариство „Запорожська Січ, від. 234 У. Н. Союза, на своїм мітінґу ухвалило слідуючі проєкти:

1. „Свобода", орґан У. Н. Союза, повинна виходити побільшеною на 6 сторін, так, щоби чотири сторони були по українськи, а дві по анґлійськи. Тепер матеріял є дешевий і робітники таксамо. Тому можна обстояти при тих фондах, котрі члени складають, і з приходів за ріжні оголошення.

2. Щодо реформи У. Н. Союза, то коли реформа вже перейшла і ввійшла в життя, то щоби не змушувати членів переходити до нового роду обезпечення, тільки хто сам добровільно хоче переписатись, а члени, котрі позістануть дальше в старім роді обезпечення, то щоби їх грамоти мали ту саму вартість, що й передтим.

3. У всіх нових родах обезпечення треба дати по трох роках дивіденду, так як інші асекураційні компанії.

4. Члени, котрі перейдуть зі старого роду до нового роду обезпечення, тим членам дати дивінденду по однім році, а як ні, то треба знести що найменше двацять пять процентів з місячних вкладок, бо оплата членська є завелика. Порівнати членів, котрі вже стоять по кілька років, до новоприступаючого члена до кляси W, таксамо на ціле життя, котрий то член по шістьох місяцях набуває ті самі права, що й старий член з виїмком вартісних зворотів, то для членів, котрі вже стоять по кілька років, є кривда, бо вони мусять більші вкладки платити як новий член.

5. Члени Молодечого Департаменту, котрі стоять щонайменше десять років в Союзі, при переході їх до інших кляс, а то до кляси О, на 1000 чи на 500, або до кляси W на 1000 чи на 500, повині бути вільні від оплати місячних вкладок, на 1000 через шість місяців, а на 500 через цілий рік, а члени, котрі стоять по 15 років і звиш аж до повних 18 років, повинні дістати ще більше безплатне продовження. Тим способом дасться притримати молодіж при орґанізації.

6. Членів Молодечого Департаменту, котрі стоять в клясі I, котрим кінчиться реченець їх членства в Молодечім Департаменті і хотіли би перейти до інших кляс обезпечитись на більшу суму, а знаходилисяб у тім часі хорими так, що їх не можливо переписати на більшу суму до інших клях, не викидати цілком з орґанізації, а переписати їх до кляси II. Молодечого Департаменту тай тим способом не зробити кривди ніякій родині.

7. Конвенції У. Н. Союза повинні відбуватися надалі так як досі що чотири роки.

8. Календарі У. Н. Союза щоби видавати для своїх членів кождого року даром. На тім орґанівація дуже не потерпить, а члени будуть дуже вдоволені, якщо такий дарунок дістануть і будуть відноситись до свої орґанізації з більшою любовю.

9. Діточий журнал видавати надалі як до цього часу, а як можливо то ще два рази більше, бо з того богато дітей користає.

За уряд тов. Запор. Січ:

Ілько Ґенеґа, предс.; **Михайло Ґенеґа,** касієр; **Константин Пілат,** секретар і делеґат на конвенцію.

48.

Проєкт товариства Вільних Козаків, від. 316 У. Н. Союза, Рочестер, Н. Й.:

1. Бажаємо, щоби делеґати на конвенції застановилися над дальшим розвоєм нашеі орґанізації, а іменно над реформою молодечого відділу (департаменту) і взагалі над уліпшенням нових родів платничих табельок. Також треба уліпшити роди плачення сімдесятьлітньої табельки, і двацятьлітньої.

2. Пропонуємо, щоби конвенція доручила виборчій екзекутиві виробити плян звороту доростаючим дітям в клясі обезпечення за оплатою двацять пять центів місячно, можливу суму в переході до відділу (департаменту) старших членів.

3. Домагаємося народний фонд замінити на фонд безробітних, до котрого пропонуємо взяти з фонду адміністраційного, цебто: з ґазети пять центів, з адміністраційного два центи, з фонду конвенційного одного цента, що зробить суму десять центів, на фонд безробітних, з котрого малося би за дорученням відділових урядників оплачувати вкладки до У. Н. Союза за членів оставших без праці і засобів матеріяльних.

а) Вразі, якби цю нашу думку не можливо буде ввести в життя, домагаємося знести фонд народний, пять центів з фонду ґазети, два центи з фонду адміністраційного й одного цента з фонду конвенційного.

4. Заявляємося проти обкроювання фонду запомогового, бо вважаємо, що він дійсно підпомагає членів в біді.

5. Параґраф 14-тий змінити, щоби відділ, який складається не з менше як 50 членів, мав право вибору делеґата на конвенцію з правом одного голосу.

6. Параґраф 13 говорить: „Хоч би якась особа (повинно бути член) мала всі права — чи кваліфікації, приписані статутом, то не може бути вибрана делеґатом, ані занимати його місця, коли в часі скликання конвенції, або в часі вибору делеґатів, або в часі занимання місця делеґата, вона є головним —начальним, або місцевим урядником якоінебудь іншої запомогової орґанізації". Бажаємо додати до згаданого параґрафу, щоби було виразно сказано, і зрозуміло членам, що згаданий параґраф не включає таких відділових урядників, як надзирателі хорих, господарі і контрольори.

7. З огляду на те, що наша орґанізація У. Н. С. вкладає велику суму грошей на перші гіпотеки (MORTGAGES) думаємо, що багато Союзових відділів, котрі за правною порукою мали можність на першу забезпеченою запорукою, мали право на першу забезпечену гіпотеку без ріжниці чи то на народні доми, чи товариські. Отже жадаємо, щоби конвенція доручила нововибраній екзекутиві узглядиювати такі позички для відділів.

8. Робітники, котрі є заняті в редакції „Свободи", друкарні чи офісі У. Н. С., не мають права занимати ніякого уряду на конвенції У. Н. С.

9. З огляду на це, що журнал в анґлійській мові для дітей не задовольняє їх вимог, заявляємося за знесення журналу.

10. „Свободу" видавати в тій самій формі, теперішньсто видання. Однак з більше науковим матеріялом, а менше передруків, в заміну шість чисел на тиждень в українській мові, друкувати дві сторінки в анґлійській мові для молодших членів.

11. Орґан У. Н. С. „Свобода" в першу чергу повинен служити для У. Н. Союза і присвячувати як найбільше місця для Союзового завдання. Дальше „Свобода" повинна писати про робітничі справи і його рух, як в Америці так і в старім краю. Напрям „Свободи" ухвалений конвенцією повинен бути виконаний редакторами і головною екзекутивою, як редакційною комісією.

12. Платню головним урядникам У. Н. Союза Конвенція хай знижить від 25 до 35 процентів.

13. На будуче хай екзекутива не рішає в важних справах Союза, (як теперішна реформа), без доручення конвенції.

14. Дати можливу полекшу в нових родах члнам, котрі стоять в Союзі по трицять і більше літ.

15. Заявляємося проти всяких надзвичайних діет сталим платним урядникам.

Желаємо цій конвенції одного: щоби на цю конвенцію зїхалися делеґати, котрим залежить добро У. Н. С. і його членів. Отож хай ця конвенція буде Союзова, принесе користь Союзови і його членам, а славу його попередникам.

За уряд тов. Вільних Козаків:

Гнат Храновський, предс.;
В. Ґурянський, секретар;
Н. Магомет, касієр;
Д. Братусь, Т. Ковтун, делеґати.

49.

Члени відділу 21 У. Н. Союза в Бінґгемптон, Н. Й., на звичайних зборах 11-го квітня 1933 р. радили над поліпшенням нашої орґанізації та піддати добрі думки нашим делеґатам на конвенції, котрі по своїм розумінням і досвідам будуть радити тільки як щирі представники членів У. Н. Союза в користь нашої орґанізації. І коли зійдетеся на конвенцію, памятайте, що ваші рішення мусять підходити теперішним вимогам, нашої орґанізації як і теперішним життєвим обставинам нашого членства. Тоді тільки докажете, що тисячі витраченого гроша на оплату конвенції не пішли марно. Подаємо деякі точки під розвагу шановним Делеґатам, які то уважаємо, що будуть корисні для нашої орґанізації.

1. Щоби головному предсідателеви дати вищу постійну платню і нехай працює постійно в головній канцелярії, наглядає над цілою адміністрацією У. Н. Союза. Мешкаючи в осідку Союза, омине кошти поїздки, дієти і почтові оплати, на чім орґанізація скористає.

2. Щодо нашого орґану „Свободи" домагаємося, щоби він як такий інтересувався більше Союзовими справами, більше давав вказівок, як притягати нашу молодіж до орґанізації. Бо від неї залежить доля і будучність Союза, як також життя української нації в Америці.

3. Щоби діточий журнал заступити виданням діточої сторінки в „Свободі", два рази в тижні.

4. Щоби адміністрація „Свободи" подавала всі приходи і розходи що три місяці. Нехай члени бачать частіше, де йдуть 30 центів, оплачуваних ними за „Свободу".

5. Щодо календарів пропонуємо, що коли неможливо давати членам як дарунок при кінці року, так ліпше не видавати і тим оминемо спори у відділах з колектованням належитостей за них.

6. Протоколи річних засідань головного уряду як також засідань екзекутиви поміщувати в „Свободі" не пізніше 30 днів по засіданню. Члени раді якнайскорше дізнатись, що й як радять завідателі нашої орґанізації. І тим заспокоємо членів, котрі все по засіданнях нетерпеливо очікують звіту нарад.

7. Буджет головної екзекутиви як і адміністрації „Свободи" знизити до 25 процентів. Всюди стинають, щадять, пробуймо й ми.

8. Діти, котрі переходять з молодечого департаменту до старших членів, повинні діставати яку грошеву надгороду. І то конечно треба щось зарадити, коли бажаємо мати нові сили, котрі заступатимуть нас і провадити Союз для добра і слави українського народа тут на чужині.

9. Щодо будови Сиротинця, так покищо не рипаймося, будьмо терпеливі, ожидаймо відповідного та підходячого часу, щоби братись до такого важного діла. Теперішна депресія спричинила застій в будові чи в купівлі реальностей. Ціна все падає і нема виглядів, що далі буде. Зібраний гріш на Сиротинець нехай лежить покищо в банках, а коли буде нагода приступити до діла, тоді зможемо через наш орґан „Свободу" порозумітись і рішити, як діло повести, щоби прийти до бажаних успіхів свого українського захисту в користь сиріт і немічних старців.

За Уряд від. 21 У. Н. Союза:

Михайло Ґулячок, предс.;
Петро Садовець, касієр;
Теодор Смик, секретар і делеґат.

Антін Горохівський.

ОСНОВНИКАМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА У НЕЗАБУТУ ПАМЯТКУ

Незабутою останесь в нас та велика хвиля,
Коли еміґрант наш свій край покидав,
Прощав вітця, неньку, дружину і діти,
За гори і море у світ мандрував.
В далекій країні, між чужим народом,
Ні письма, ні мови бідака не знав;
Нераз гіркі сльози лице його мили,
Неодні він злидні і горе зазнав.
Всі його цурались, ніхто не хтів знати,
Що й в нього є серце й людське почуття;
Роботу давали в найгірших безоднях,
Де загрожене було людини життя.
Від праці й нужди смерть їх не щадила,
В цвіті життя свого падала мужва,
А з дому йшли листи: присилай долярів,
Бо поле і хату забере жидва.
Крім цього за ними постійно повзались
Від інших народів кровожадні вужі,
Щоб тяжкий заробок в їх руки зложили,
Під їх прапор стали безрадні мужі.
І ось у таких то тяжких обставинах
Еміґранти наші у світі жили;
Хоч фізичну силу півдармо губили,
Силу духа й волі в серцях зберегли.
Видять, що не зможуть вже довше боротись,
Бо один по однім мов мухи падуть,
А тут ще й до цього в ворожі табори
Слабодухи наші тисячами йдуть.
Зібралися разом сини України:
Ратуймося, браття, хмара на нас йде;
Як будемо дальше розсіяні жити,
То й сліду вкоротці із нас не буде.
Невидима сила на нас наступає,
Хоче нас втягнути під чужий прапор,
Прадідну нам мову й віру зрабувати,
На це між нас сіє партійний роздор.
Мусим гуртуватись і в один ряд стати,
Коли хочем жити народнім життям,
Народню **твердиню** мусим збудувати
На **страх і покору** нашим ворогам.
Твердиню, деб вразі нещастя чи смерти
Поміч знайшли наші бідні брати, —
Щоб по нас осталі сироти й вдовиці
Не йшли прошаками під чужі плоти.
Деб могли міститись народні здобутки,
Зберігатись скарби рідної краси,
Звідкиб нам світило на прибраній землі
Сонечко просвіти на вічні часи.
Деб могли кріпитись полки борців наших,
Щоб до бою стати в відповідний час,
Деб, як в мур, розбились всі ворожі сили,
Що в тяжкі кайдани хтять закути нас.
Від слів спільно в згоді до діл приступили,
Аж ворог здрігнувся й змяк мов боягуз,
Мов скелю, могутню твердиню здвигнули:
Це є Український Народний Союз.

ФІЛЬМА З СЕЛЯНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Анна Ковалець, 19-літня дівчина з Будилова, бережанського повіту, вийшла в 1923 р. замуж за Якова Камінського. Бідаки обоє наймили хатину та жили в злагоді до осени 1931 р., не нарікаючи ні на судьбу, ні на людей. Відвідував їх постійно стрий Якова, Станислав Камінський. При кожних відвидинах просив їх, щоби спровадились до його мешкання, бо він самотний, всіми опущений, нема кому його обійти, хата облетіла й ціле господарство марнується. Тому, що Якові належалася половина обійстя, на якому мешкав його стрий — така пропозиція стрия його манила й він погоджувався на те. Та не бажала собі цього Анна. Бо про стрия ходили вперті чутки, що він, хоч старий, дуже любить жінки. І вона боялася цього. Та чоловік переконав її, що стрий уже старий і боятись його не треба.

По жнивах в 1931 р. таки спровадились до стрия. Стрий займав одну половину хати; вони замешкали в ній теж. Стрий мав півтора морґа поля, вони теж стільки, хатина вже була й життя заповідалось незгірше. До весни м. р. все йшло гаразд: стрий відносився до Анни добре, вона його шанувала як батька й він теж нічим її не зневажив. Щойно весною надтягнула хмара. Коли чоловік пішов на нічну варту, стрий почав переконувати Анну, щоб і для нього була доброю. Колиж вона цього не зрозуміла, а він хотів їй це показати на ділі, — втікла. Чоловік вернувся з варти й вона йому оповіла. Приобіцяв, що зі стриєм побалакає. Та призабув. Колиж такі сцени почали відбуватися частіше, Яків виганьбив стрия. Але стрий просив йому не дивуватись, бо... „така моя вже натура". Та всеж таки не поправився: три рази Анну знасилував, а кільканацять разів вона втікла. І на цьому тлі, коли постійно жалілась чоловікови, приходило між ними і стриєм до авантур. Сварні між ними закінчилися 19 жовтня м. р. траґічно: Анна, Яків, його мати Ядвіґа і брат Анни Іван так тлжко побили стрия, що він на місці згинув.

Недавно відбувся епільоґ тієї селянської драми перед лавою присяглих суддів у Бережанах, де всі четверо відповідали за злочин з арт. 225 § 1 к. к. Присяглим суддям поставив трибунал по переведеній розправі 24 питання. Та присяглі судді видно відчули ввесь траґізм ситуації підсудних, бо одноголосно заперечили питання з арт. 225 і 230 кк., а потвердили питання з арт. 240 кк. На цій підставі трибунал засудив усіх на кару тюрми по 2 і пів року з позбавленням прав на протяг 5 років і на заплачення коштів по 160 золотих кожного.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО АНҐЛІЙСЬКУ СТОРІНКУ В „СВОБОДІ".

Читаємо ріжні голоси, які висказують бажання, щоби призначити в „Свободі" одну сторінку для молодіжи й видавати її в анґлійській мові. А я є тої думки, що треба мати таку сторінкку для молоді, але видавати її в українській мові.

Не знаю, що думають собі про нас у ріднім краю чи навіть у Канаді, коли читають такі голоси, щоби заводити сторінки в анґлійській мові. Молодь не потребує читати по анґлійськи в українськім часописі, бо має доволі американських часописів. Її треба читати по українськи, щоби вона навчилася тої мови, її знала й шанувала. В Канаді наші фармери держать всюди українські школи, в яких виховують дітей в українськім дусі. Канадійське молоде українське покоління знає по українськи читати. То чому не мало би навчитись української мови молоде американсько-українське покоління? В старім краю Поляки не дають змоги вчитися на українською мовою, а там стягаються з останнього й закладають українські школи.

В краю повинно би теж „Діло", чи яка інша українська ґазета, мати польські сторінки, щоби їх читали ті, що не мають змоги ходити до української школи і навчитися по українськи читати. А в Америці повинні би Поляки, Мадяри, Німці, Жиди й інші народи вже давно друкувати свої часописи принаймі на половину по анґлійськи. Але того не роблять.

І нам нема потреби так дуже з тим спішитися. Нам треба спішитися тільки з українською школою. Подбати за те, щоби ми мали добрих українських учителів. А в У. Н. Союзі ми повинні змагати до того, щоби секретарями по відділах були такі, котрі можуть учити української мови принаймі ту молодь, яка гуртується в Союзі. Коли так поступимо, то не буде потреби заводити анґлійську сторінку в нашій ґазеті.

Матвій Шанайда,
Филаделфія, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Американські офіцири готові допомогти українській виставі.

„Нунк Аут Нумквам", офіціяльний орґан 497-го амер. полку полевої артилерії в Шікаґо, котрого д-р Сіминович, голова Української Виставової Корпорації, є членом в ранзі майора, тішиться з того, що д-р Сіминович активно працює в Виставовій справі яко голова Української Корпорації. Ґазета висловлює радість товаришів-офіцирів і їх гордість з приводу того, що д-р Сіминович є душею цього українського діла й одночасно подає прилюдно до відома Українській Корпорації, що всі офіцири полку стоять їй до повної диспозиції, колиб вона потребувала від них якоїнебудь помочи у виконанню свого завдання.

—o—

ДЖЕМЕЙКА, Л. АЙ., Н. Й.

На Світову Виставу в Шікаґо.

Тов. Просвіта в Джемейці, на своїх останніх парохіяльних зборах ухвалило вислати зі своєї каси $30 на українських інвалідів; $30 для українських політичних вязнів в Галичині з діяльности УВО, і $15 на допомогу Українській Світовій Виставі в Шікаґо. Гроші вислано дня 10. квітня на призначені місця.

За Уряд Тов. Просвіти в Джемейці:

Володимир Цісик, предс.;
Матвій Костишин, секр.;
Василь Павч, касієр.

—o—

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На виставу в Шікаґо.

Заходом місцевого Центрального Комітету зібрано в нашій громаді $61.45 на допомогу українській виставі в Шікаґо.

Кождий наш свідомий чоловік тішиться, що й ми будемо заступлені як державна нація на згаданій виставі. — Правда, не визволить нас ця вистава з ворожого ярма, не збудує нам нашої держави, та за це велике значіння матиме та вистава для нашої визвольної пропаґанди та для рідного краю. Чужинці пізнають нашу культуру, господарство, виробництво. — А в нас самих набереться більше свідомости державницької й переконання, що ми є нація, котра мусить стати вільною.

Успіх вистави лежить в наших руках, цебто в руках нашої іміґрації. Ми маємо доказати, що ми є нація, котра вартує своєї держави. Слухаючи одного разу бесідника про нашу участь в Шікаґовській виставі, завважив я такі важні слова: „Коли ми кажемо, що хочемо будувати нашу державу, то перше покажім на маленькім примірі, що збудуємо наш маленький павільон на Шікаґовській Виставі".

І справді, цікаво нам буде, чи ми самі зрозуміємо самих себе, і не принесемо сорому собі й нашому комітетови в Шікаґо, котрий ту важну справу зачав. Чи зложимо на ту виставу таку скромну суму, як $20,000.

Нераз наша іміґрація доказала свою свідомість в помочі краєви, складаючи на поміч краю поважні суми. Не забуваймо, що участь наша в Шікаґовській Виставі, це тепер найважніша поміч рідному краєви.

Та не ті часи, не кождий тепер може дати на фонд Шікаґовської вистави. Є люди, котрі самі потребують помочі. — Але є люди, котрі можуть таку важну справу як вистава в Шікаґо поперти фінансово. Є ще робітники, котрі не виключені з праці. Є наші бизнесмени, котрі разом з тими нашими робітниками, що працюють, можуть на ту ціль дати певну суму. — Можуть помогти. А головно бизнесмени. Патріоти, де ви? Дивитеся на тих бідних наших безробітних людей, котрі все давали найбільше. А тепер, не маючи хліба, не мають хати на мешкання. Вони серцем раді — і жаліють, що мусять остатися в теперішний час позаду. Але ті, що годні дати, хай дають. Цього вимагає від нас національна честь, цього вимагає народня справа. Даючи, сповнюємо свій народній обовязок.

Деякі орґанізації за покликом Центрального Комітету в нашій громаді вже зложили свої жертви на виставу в Шікаґо в такім порядку: Центральний Комітет ухвалив зі своєї каси $20; Товариство Вільних Козаків, відділ У. Н. Союза, $15; Товариство ім. М. Драгоманова, відділ У. Р. С., $15; Товариство українських рільників в Чорчвіл, Н. Й., відділ У. Р. С., $5; На зборах Центрального Комітету, котрі відбулися 21. квітня, зібрано $6.45, котрі зложили громадяни: С. Кучмій, І. Майка, І. Яніцький по $1, а А. Боднар і Н. Швець по 50 ц. Дрібної жертви зібрано $2.45, з котрих вислано на руки комітету в Шікаґо $56. А $5 від Тов. українських рільників Комітет ще не одержав.

Започаткована Центральним Комітетом збірка на український павільон виносить $61.45.

Д. Братусь, секр.

РОМ, Н. Й.

На УВО.

В неділю, дня 12. березня ц. р., на вечірнім богослуженню української православної церкви в Ром, Н. Й., заходами й на просьбу патріотичного та віруючого українського громадянства відбулася панахида за спокій душ двох українських героїв, Дмитра Данилишина й Василя Біласа. Панахиду відслужив о. Михайло Кашуба, місцевий парох. Підчас богослуження священик виголосив коротку проповідь про велику любов і вірність до неньки України тих двох молодих українських героїв, які за цю любов і вірність та службу свому народови недавно стратила ворожа ляцька рука. Проповідник взивав присутних, а особливо молодіж, щоб йшли їх слідами, а в слушний час також не вагались подати помічну руку неньці Україні. Закликав також присутних, щоб замісць вінка на могили героїв зложили жертву на Українську Військову Орґанізацію, яка дальше бореться з ворогами нашого народу і виховує нових боєвиків, нових Данилишинів і Біласів. Присутні на панахиді зложили на цю ціль $5, які постановлено відіслати до „Обєднання" з призначенням на УВО. Мала це сума, але коли взяти під увагу місцеві відносин та тяжке безробіття, вона являється великою.

Свій.

Війна і мир.

— Чи вірите, що війна може вибухнути? — спитав хтось раз Ллойда Джорджа.

— Не вірю — сказав Ллойд Джордж — одначе в 1914-му році я говорив те саме.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВЕСТБУРИ, Н. Й.

На Рідну Школу.

Члени Тов. ім. Т. Шевченка, від. 267 У. Н. Союза, зложили коляду на Рідну Школу в Галичині, як слідує: О. Гладкий $1.50; Т. Аґрест $1; по 50 ц.: Д. Кишенюк, К. Дідух, О. Петришин, Т. Хомик, М. Гарасимишин. Разом $5.

На українську виставу в Шікаґо, Ілл., зложив О. Гладкий $1. — Гроші вислано через Обєднання но призначену ціль.

Олекса Гладкий.

—o—

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Коляда на край.

Як у інших місцевосцях так і в нас на Різдво Христове не забули наші громадяни за Рідний Край. Вони пішли з колядою, котра принесла $37.05. Отже наша громада зрозуміла ціль коляди на Рідний Край і жертвувала, що могла. Мусимо признати, що нинішня кріза не дозволяє на більші жертви, однак вірю, що колиб кождий відчув біль своїх братів у свойому серцю, то жертва була би більша. Та не кождий відчуває потребу рідних на наших землях.

Отець М. Культицький закликав людей складати коляду з нагоди Різдва на Рідний Край, що пособило колядникам.

Колядувати ходили: А. Коник, Т. Данилюк, В. Могильський, А. Мандриґа і Т. Газин.

Жертви зложили як слідує: М. Свербивус і Т. Саворюк по 2 дол.; А. Коник 1 дол. 50 ц.; о. М. Культицький, І. Малицький, М. Паращак, І. Солотва, В. Гетьманюк, М. Брус, В. Хас, В. Заблоцький, В. Гук, З. Бутрин, Н. Любий, М. Мушистий, М. Заблоцький і Т. Данилюк по 1 дол.; О. Запаржоний 75 цнт.; Ю. Чайка, Н. Бобиляк, П. Хас, М. Каспряк, С. Каспряк, А. Цанко, П. Білан, Й. Комонка, Я. Ільків, Д. Підгайний, М. Білецький, І. Віхок, Т. Завацький, І. Ґабло, П. Головка, М. Запаржоний, І. Когут, С. Коростинська, А. Зарудна, Н. Кіндзерський, І. Фернюк, А. Мандриґа і О. Переґ по 50 цнт.; В. Могильський 35 цнт.; П. Шустак 30 цнт.; А. Газин, М. Боднарчук, М. Кміта, І. Кіяк, В. Ґонтарик, Т. Рачук, І. Божак, А. Сисак, К. Копчук, Я. Круницький, П. Пахомакий, А. Навроцький, І. Когут, М. Ґриґораш, А. Лимич, А. Тимків, Л. Кішпан і В. Запаржоний по 25 цнт.; Т. Барна 15 цнт. Разом 37 дол. 5 ц.

Гроші вислано через Обєднання з таким призначенням: Рідна Школа — 10 дол., УВО — 10 дол., на Українську Виставу в Шікаґо — 10 дол., на інвалідів — 5 дол., а розходу було 2 дол. 5 цнт.

Теодор Данилюк.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член Бр. св. о. Николая, від 127 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головній управі У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50 з фонду запомогового. Заразом дякую місцевим урядникам за їх труд і членам, що прихильно віднеслись до моєї просьби.

Григорій Плотиця.

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(32)

Іванна бачила з гори тих, що переслідували її. Вона знала, що вони будуть далі гнатися за нею, але вона їх у горах не боялася, бо тут вона була в себе вдома. Вона схопила в руки великий камінь і почали кричати на своїх переслідувачів: „Геть звідси! Вертайтеся до своїх болот. Червона квітка Зарому не для вас, болотяні мешканці". Її країна Зорам була вліво від неї, але шлях туди перегороджували високі й майже неприступні скелі.

Вона бачила, що за нею далі женуться оті мужчини з Фелі. Вона бачила, що вони натрапили на стежку між скелями, яка скоро їх приведе до неї. Треба було тікати далі. Та не так легко було знайти відразу дальшу доріжку для себе. Іванні прийшлося прогаяти чимало часу, вертаючись усе на старе місце, після того, як вона впиралася все в нові та нові скелі, які замикали її, мов у клітці, зі всіх сторін. А тут уже й Скрук був недалеко.

Лишилося тікати, ризикуючи завернути собі голову, вниз по крутій скелі. Дівчина кинулася туди, спускаючись на руках і ногах, у провалля, якому кінця вона не бачила. Скрук вискочив уже на скелю й мало не схопив руками дівчину. Вона чула, як Скрук крикнув: „Держи мене за ноги! Тримай мене!" Це дало їй ще більшу відвагу й вона стрімголов подалася по скелях вниз. Вона тепер не думала про те, що жде її внизу, щоб лиш утекти від Скрука.

Дівчина тепер уже спиралася руками об другу сторону скелі й поспішно спускалася вниз. На горі лишався Скрук, який почав кляcти свою невдачу. Він тепер ще більше дерся до дівчини, коли побачив її так близько себе. А тимчасом дівчина думала над тим, як ратуватися далі, як тікати звідси, з цієї діри між скелями, куди вона попала. Їй здавалося, що нема куди вже вийти, хіба лишається здатись на ласку Скрука.